

Genusperspektiv på våldsbejakande extremism

– SLUTRAPPORT

Förord

Våldsbejakande extremism är ett allvarligt hot mot demokratin och en av de mest angelägna frågorna i världen just nu. Terrordåd sker både långt ifrån oss och nära, och påverkar miljontals människor. I Sverige har flera myndigheter fått i uppdrag att bidra till att göra samhället mer motståndskraftigt mot våldsbejakande extremism. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors uppdrag bidrar till utvecklingen av ett genusperspektiv i det lokala arbetet med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Kunskap om maskulinitets- och femininitetsnormer inom våldsbejakande extremistiska miljöer ger större förståelse för rörelsernas utveckling, för den inre dynamiken och för tjejeers och killars vägar in i miljöerna. Detta ger i sin tur viktig kunskap som kan användas i förebyggande arbete.

Vid sidan av ett genusperspektiv bidrar vi även med ungas röster om våldsbejakande extremism. Vad har unga för tankar om och erfarenheter av våldsbejakande extremism? Hur påverkar det dem i vardagen och upplever de ett hot mot demokratin? Lika viktigt som ett genusperspektiv är ett ungdomsperspektiv. Genom att lyssna till unga kan organisationer och offentliga verksamheter utforma bättre förebyggande insatser riktade till unga.

Lena Nyberg, generaldirektör
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	7
Ett integrerat genusperspektiv i allt arbete.....	7
Stöd till en kunskapsbaserad förebyggande praktik.....	7
Brett kunskapsbehov hos målgruppen	8
1 Skrifter och poddar	10
1.1 Ung och extrem	10
1.2 Främmande är skrämmande	11
1.3 Inget att vänta på	11
1.4 Spridning och kommunikativa vägval	11
1.4.1 Detaljerad målgruppsbeskrivning	12
2 Huvudsakliga resultat.....	14
2.1 Ung och extrem	14
2.2 Främmande är skrämmande	15
3 Utvecklingsområden.....	17
3.1 Genusförändrande arbete	17
3.2 Demokratifrämjande arbete	18
3.3 Medie- och informationskunnighet	19
3.4 Ungas sociala inkludering	19
4 Referenser	20
Bilaga 1	21
Bilaga 2	22
Bilaga 3	24

Sammanfattning

Ett förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism bör innefattas i ett tidigt våldsförebyggande arbete och det bör ha ett tydligt genusperspektiv. Genusperspektivet ger större förståelse för rörelsernas utveckling, inre dynamik och för tjejs och killars vägar in i miljöerna. Detta ger i sin tur viktig kunskap som kan användas för att förebygga våldsbejakande extremism.

Initialt i uppdraget ringades tre utgångspunkter in:

- Genusperspektivet riskerar ofta att hanteras som något särskilt, något vid sidan om. Vi bör därför integrera genusperspektivet i beskrivningen av de våldsbejakande extremistiska miljöerna.
- Handboken *Inget att vänta på* (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2014) ger en struktur för hur ett sammanhållet våldsförebyggande arbete kan organiseras och våldsbejakande extremism bör ingå som en del i detta strukturerade arbete.
- Uppdragets målgrupp är bred och innefattar såväl strategier som praktiker som arbetar direkt med unga i både kommunal och ideell verksamhet. Dessa har behov av grundläggande kunskap om våldsbejakande extremism samt kännedom om genusaspekter på detta.

Dessa utgångspunkter har varit vägledande för oss i arbetet, vilket gjort att de skrifter som uppdraget resulterat i ger en bred kunskapsgrund med ett integrerat genusperspektiv samt att vi tillgängliggör kunskapen i två olika former. I sin mest omfattande form presenteras kunskapen i fyra skrifter: *Ung och extrem – om våldsbejakande vänsterextremism*, *Ung och extrem – om våldsbejakande högerextremism*, *Ung och extrem – om våldsbejakande islamistisk extremism*. Den fjärde skriften *Främmande är skrämmande* presenterar ungas röster om våldsbejakande extremism utifrån sex fokusgruppsamtal. I en mindre omfattande form presenteras de tre först nämnda skrifterna i tre poddar där journalisten Karin Hållsten samtalar med var och en av de tre författarna om innehållet i respektive skrift.

Slutligen har vi identifierat fyra utvecklingsområden inom vilka vi ser behov av vidare arbete:

Genusförändrande arbete. Vi ser ett behov av vidare stöd till kommuner för att utveckla ett sammanhållet våldsförebyggande arbete med genusperspektiv inom vilket förebyggande insatser mot våldsbejakande extremism bör vara en del.

Demokratifrämjande arbete. Vi ser ett behov av att kartlägga vilka metoder som finns och används för demokratifrämjande arbete i Sverige samt sprida kunskap om dessa i syfte att demokratifrämjande arbete ska bli en integrerad del i ungas vardag.

Medie- och informationskunnighet. Vi ser ett behov av att stärka det arbete med medie- och informationskunnighet som redan bedrivs i syfte att unga ska få verktyg för att kritiskt granska och sortera den propaganda, information och budskap de möter.

Ungas sociala inkludering. För att motverka de konsekvenser av våldsbejakande extremism som unga själva berättar att de upplever ser vi ett behov av ökad kunskap om ungas upplevelse av rasism och främlingsfientlighet, samt om hur dessa upplevelser påverkar ungas tillit, attityder och värderingar till samhällets institutioner och det demokratiska systemet.

Inledning

Den 25 juni 2015 fick Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor ett uppdrag om att bidra till utvecklingen av ett genusperspektiv i arbetet med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Enligt uppdraget ska detta göras genom att handboken *Inget att vänta på* (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2014) kompletteras med information om våldsbejakande extremism. Materialet som uppdraget resulterar i ska även kunna vara ett stöd för de organisationer som söker statsbidrag från MUCF för verksamhet som värnar demokratin mot våldsbejakande extremism enligt *förordning (2011:1508) om statsbidrag för verksamhet som värnar demokratin*. I uppdraget ska MUCF samarbeta med den nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism, berörda myndigheter och relevanta organisationer samt Sveriges Kommuner och Landsting.

Syftet med uppdraget är att komplettera arbetet med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism med ett genusperspektiv och synliggöra detta område för kommuner och andra som använder handboken *Inget att vänta på* i det våldsförebyggande arbetet.

Ett integrerat genusperspektiv i allt arbete

Genusperspektivet riskerar ofta att hanteras som något särskilt, något vid sidan om, i stället för att vara ett perspektiv som bör genomsyra allt arbete. Vi anser att det är viktigt att denna kunskap inte presenteras som något separat utan integrerat i kunskapen om våldsformen våldsbejakande extremism. Utifrån denna utgångspunkt har vi tagit fram tre kunskapssammanställningar om respektive våldsbejakande högerextremism, våldsbejakande vänsterextremism och våldsbejakande islamistisk extremism. De tre våldsbejakande miljöerna beskrivs utifrån ett genusperspektiv. På detta sätt hanterar vi genusperspektivet integrerat och inte som något särskilt som placeras vid sidan av den övriga kunskapen.

Stöd till en kunskapsbaserad förebyggande praktik

Syftet med handboken *Inget att vänta på* är att skapa förståelse för och möjliggöra utvecklingen av en kunskapsbaserad våldsförebyggande praktik med genusperspektiv för barn och unga i Sverige. Ambitionen är att samla viktig kunskap om våld, genus och prevention på ett och samma ställe, men också att ge kommuner, organisationer och verksamheter stöd i hur de kan gå tillväga för att utveckla ett våldsförebyggande arbete med genusperspektiv. Handboken beskriver inte kunskap om olika våldsformer på ett djupgående sätt utan fokuserar i stället på hur ett sammanhållet våldsförebyggande arbete kan organiseras och utvecklas.

Vi har gjort ganska små förändringar i handboken. Våldsbejakande extremism synliggörs i den nya versionen som en form av våld i anslutning till de andra våldsformerna som nämns i handboken. I handbokens resursdel presenterar vi de skrifter och poddsändningar som tagits fram inom detta uppdrag som en möjlig fördjupning tillsammans med övrig rekommenderad läsning.

Brett kunskapsbehov hos målgruppen

Vi har under arbetets gång haft flera möten och referensgrupper med representanter från kommuner, organisationer och myndigheter.¹ Avsikten har varit att få deras perspektiv på behovet hos relevanta målgrupper samt hur vi på bästa sätt tillgängliggör kunskapen för dessa målgrupper. Styrande kriterier för val av samverkansparter har varit:

- kommuner som har påbörjat ett våldspreventivt arbete och har kännedom om handboken *Inget att vänta på*.
- kommuner som har påbörjat ett förebyggande arbete för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism.
- organisationer med kompetens om våldsförebyggande arbete.
- organisationer med särskild kompetens om våldsbejakande extremism.
- organisationer som beviljats statsbidrag enligt *förordning (2011:1508) om statsbidrag för verksamhet som värnar demokratin*.
- myndigheter som arbetar riktat mot uppdragets målgrupper.

Dessa möten och samråd har lett till följande kunskap:

- uppdragets målgrupper bör vara såväl tjänstepersoner med strategiska funktioner gällande våldsprevention och/eller våldsbejakande extremism som personer som i sin yrkesroll eller sitt engagemang kommer i kontakt med unga.
- målgrupperna bör ha en grundläggande kunskap om vad våldsbejakande extremism innebär samt kännedom om genusaspekter på detta.
- målgrupperna bör även veta vart de kan vända sig för att få ytterligare stöd och kunskap.

Uppdragets målgrupp är därmed en väldigt bred målgrupp som alla har tämligen likartade behov av grundläggande kunskap om våldsbejakande extremism utifrån ett genusperspektiv.

Genom samråden blev vi också stärkta i vår slutsats att genusperspektivet inte bör presenteras som något särskilt, utan vara integrerat i beskrivningen av de tre miljöerna då genusperspektivet kan upplevas som komplicerat och svårt att ta till sig. Hur genus skapas och upprätthålls i våldsbejakande extremistiska miljöer samt hur propaganda skapas och riktas med särskilt fokus mot unga män eller unga kvinnor är dock viktig kunskap för aktörer som i sin yrkesroll eller sitt engagemang möter unga. Genom att integrera det i en beskrivning av de tre miljöerna vill vi motverka denna risk.

Ett tredje perspektiv som vi tagit med oss ur samråden är vikten av att kunskap om våldsbejakande extremism måste bli lättillgänglig för att så många som möjligt ska kunna ta del av den. Därför bestämde vi oss för att komplettera de tre kunskapssammanställningarna med poddsändningar där respektive författare deltar i ett samtal om sin rapport. Syftet med poddarna är att locka lyssnaren till läsning av själva

¹ I bilaga 2 finns en detaljerad beskrivning av de parter som vi samrått med i uppdraget.

rapporten, men också att nå personer som hellre tar till sig kunskap genom att lyssna än genom att läsa.

1 Skrifter och poddar

1.1 Ung och extrem

Eftersom vårt uppdrag syftar till att bidra till utvecklingen av ett genusperspektiv i arbetet med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism inledde vi ett samarbete med tre skribenter som dels har god inblick i den aktuella forskningen om respektive våldsbejakande miljö, dels har kompetens om genusstrukturerna i den aktuella miljön.

Skribenterna fick i uppdrag att skriva varsin kunskapssammanställning. Innehållet i dessa ger en översikt av den våldsbejakande miljöns framväxt och utveckling i Sverige, centrala budskap, idéer och visioner, vad som kan locka killar och män respektive tjejer och kvinnor till den aktuella miljön, vad som kan få dem att vilja lämna miljön samt tankar kring tidigt förebyggande insatser som är möjliga utifrån den beskrivning som gjorts. Kunskapssammanställningarna utgår från befintlig forskning och har genomgående ett genusperspektiv.

- Ov Cristian Norocel, fil. dr i statsvetenskap och gästforskare vid statsvetenskapliga institutionen vid Uppsala universitet, har skrivit kunskapssammanställningen om våldsbejakande högerextremism. Cristian har omfattande erfarenhet av studier om högerextrema miljöer och högerpopulistiska partier ur ett genusvetenskapligt perspektiv.
- Evin Ismail, doktorand i sociologi vid Uppsala universitet, har skrivit kunskapssammanställningen om våldsbejakande islamistisk extremism. Hennes avhandlingsarbete handlar om varför ungdomar ansluter sig till IS och sociologiska aspekter av IS propaganda i sociala medier.
- Måns Lundstedt, forskningsassistent vid Södertörns högskola, har skrivit kunskapssammanställningen om våldsbejakande vänsterextremism. Han har under arbetets gång diskuterat kunskapssammanställningen kollegialt med andra forskare. Som del av det internationella forskningsprojektet *Anarchists in Eastern and Western Europe*, vid Södertörns högskola har han de senaste tre åren utfört observations- och intervjustudier i både Tyskland och Sverige.

De tre kunskapssammanställningarna kompletteras av samtalserien *Ung och extrem* som består av tre *poddsändningar* där journalisten Karin Hållsten samtalar med författarna om innehållet i respektive rapport. Ambitionen är att samtalen ska vara intressanta för yrkesgrupper som jobbar direkt med unga, förutom för personer på strategisk nivå. I poddarna får författarna till exempel frågan om varför en del unga dras till extremism. De får också frågor om hur män och kvinnor förväntas vara i den beskrivna rörelsen, vad som kan sägas om unga som lockas till grupper som använder våld för politiska mål och vad som kan vara viktig kunskap för att förebygga att de rekryteras dit. Poddarna finns tillgängliga via www.mucl.se/arbete-mot-extremism.

1.2 Främmande är skrämmande

För att ytterligare stärka ungdomsperspektivet på våldsbejakande extremism genomförde vi i samarbete med Fryshuset sex samtal i fokusgrupper med unga i Kalmar, Göteborg och Stockholm. Resultaten av samtalen finns beskrivna i skriften *Främmande är skrämmande* (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2016a).

Övergripande teman för samtalen var:

- om ungdomarna kände till begreppet våldsbejakande extremism
- vilka erfarenheter de hade
- hur ungdomarna och deras omgivning påverkas av våldsbejakande extremism
- vilka strukturella konsekvenser de såg.

Totalt deltog 48 unga mellan 15 och 25 år. Alla samtalen genomfördes i samband med någon verksamhet på Fryshuset. Fryshuset valdes som samarbetspartner eftersom de har ett pågående arbete kring våldsbejakande extremism, vilket gör att frågan inte är främmande för organisationen. De har även verksamhet på flera håll i landet med redan etablerade forum där unga träffas och diskuterar exempelvis hederskontexter, ledarskap och mentorskap. Att det redan fanns etablerade samtalsgrupper underlättade för oss att lyfta en så pass svår och laddad fråga som våldsbejakande extremism.

Valet av samarbetspartner har dock styrt urvalet av unga, vilket gör att fokusgrupperna inte bör betraktas som ett representativt urval från hela ungdomsgruppen. Vi bör förstå ungas röster i skriften *Främmande är skrämmande* som en bild av hur just dessa unga tänker om våldsbejakande extremism i december 2015 och hur de uppfattar att det påverkar dem.²

1.3 Inget att vänta på

Enligt uppdraget ska metodmaterialet *Inget att vänta på* (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2014) kompletteras med information om våldsbejakande extremism. Som vi beskrivit ovan bedömde vi att endast mindre kompletteringar om våldsbejakande extremism skulle göras eftersom handboken i huvudsak ger stöd till att utveckla och organisera ett våldsförebyggande arbete utifrån ett genusperspektiv. Vissa mindre omarbetningar och tillägg har dock gjorts. I det nytryck av handboken som görs i augusti 2016 presenterar vi de skrifter och poddsändningar som tas fram inom detta uppdrag som tips på vidare läsning. *Inget att vänta på* kommer att spridas under hösten 2016 via arbetet med att främja användningen av effektiva våldsförebyggande program (Socialdepartementet 2015).

1.4 Spridning och kommunikativa vägval

Information om materialet från uppdraget sprids på såväl strategisk som praktisk nivå, det vill säga direkt både till målgruppen praktiker och till aktörer med strategisk funktion som kan agera som vidarekommunikatörer.

² I bilaga 3 finns en mer detaljerad beskrivning av genomförandet av intervjuerna med fokusgrupperna.

I vår direktkommunikation med målgruppen praktiker har vi valt att ha ett särskilt fokus på skol- och fritidspersonal eftersom de är nyckelpersoner i tidigt våldsförebyggande arbete. Bland skolpersonal är samhällskunskapslärare en prioriterad målgrupp. Vi gör en riktad satsning mot lärare där vi framför allt marknadsför poddsändningarna och de tre skrifterna om extremism. För att nå lärarna annonserar vi i SO-rummet som är en gratis digital pedagogisk resurs och länkportal med granskade SO-länkar för skolans samhällsorienterande ämnen: historia, geografi, religionskunskap och samhällskunskap. SO-rummet har omkring 530 000 unika användare³ i månaden och besöks av både lärare och elever. Vi anser därför att det är en lämplig plats för att nå delar av vår målgrupp. Utöver detta kommer vi även att rikta vår annonsering till lärare på Facebook. Samtliga organisationer som söker bidrag från MUCF för verksamhet som värnar demokratin mot våldsbejakande extremism får information om materialet i samband med handläggningen av sin ansökan.

Myndigheten kommer även att samordna spridningen av materialet med uppdraget att främja användningen av effektiva våldsförebyggande program (Socialdepartementet 2015).

Digital information med länkar till skrifter och poddar skickas också ut till aktörer i egenskap av vidarekommunikatörer. Dessa är strategiska aktörer på nationell nivå, till exempel Sveriges Kommuner och Landsting, myndigheter och lokala samordnare mot våldsbejakande extremism eller våldsförebyggande arbete. Det är även relevanta nätverk som KiD-nätverket, nätverket KEKS och RiF.

KiD är ett partnerskap mellan Fritidsforum, Fritidsledarskolorna i Sverige, Sveriges Kommuner och Landsting samt ett antal regionala kunskapsnoder och samlar verksamheter som bedriver öppen fritidsverksamhet. KEKS är en medlemsorganisation för kommunala förvaltningar och andra organisationer som ansvarar för och driver öppen ungdomsverksamhet. RiF är riksförbundet för fältarbetare. De är en intresseorganisation för alla som arbetar med fältarbete i Sverige. På detta sätt når vi på en strategisk nivå ut till aktörer som har ansvar för att kompetensutveckla eller samla personer som arbetar direkt med unga och som verkar för att utveckla kommunernas arbete gällande unga och våld samt våldsbejakande extremism.

1.4.1 Detaljerad målgruppsbeskrivning

Primära målgrupper som vi kommunicerar med för att uppnå syftet:

- Personer som jobbar direkt med unga som fritidsledare, fältarbetare och lärare (samhällskunskapslärare en prioriterad grupp).
- Organisationer som söker bidrag från MUCF för verksamhet som värnar demokratin mot våldsbejakande extremism enligt förordning (2011:1508).
- Kommuner och andra som använder metodboken *Inget att vänta på* i sitt våldsförebyggande arbete.

Målgrupper i egenskap av vidarekommunikatörer:

³ Enligt SO-rummets egen statistik, mars 2016.

- Lokala samordnare mot våldsbejakande extremism, kontaktpersoner finns i 290 kommuner⁴
- Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism
- KEKS-nätverket (Kvalitet och kompetens i samverkan)
- KiD-nätverket (Kunskapsutveckling i dialog)
- RiF (Riksförbundet för fältarbete)
- Länsstyrelserna
- Sveriges Kommuner och Landsting
- Vår referensgrupp i uppdraget.

⁴ Enligt uppgift från nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism i juni 2016

2 Huvudsakliga resultat

Här presenterar vi de huvudsakliga resultaten från de tre skrifterna i serien *Ung och extrem* (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2016b, c, d) samt skriften *Främmande är skrämmande* (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2016a). Serien *Ung och extrem* handlar om våldsbejakande vänsterextremism, våldsbejakande högerextremism och våldsbejakande islamistisk extremism. *Främmande är skrämmande* lyfter ungas perspektiv och sammanfattar innehållet i de sex samtal i fokusgrupper med unga som genomfördes i samarbete med Fryshuset under december 2015.

2.1 Ung och extrem

Att jämföra olika våldsbejakande miljöer med varandra låter sig inte göras på något enkelt sätt. Det kan också vara kontraproduktivt att fastna i en diskussion kring likheter och skillnader. Utgår vi från ett genusperspektiv är det dock möjligt att diskutera ideal, normer och hur miljöerna väljer att se på kön och könsroller. Det går även att säga något om vilka mekanismer som ligger bakom ungas eventuella deltagande eller avståndstagande och således hur det skulle kunna gå att arbeta förebyggande för att förhindra att unga ansluter sig till våldsbejakande verksamhet.

Inom den våldsbejakande högerextrema miljön betraktas förhållandet mellan män och kvinnor ur ett ärkekonserverativt perspektiv. Män beskrivs som beskyddare av familjen och som hypermaskulina krigare och detta betonas och förstärks genom exempelvis uniformslänkande plagg, nationalistisk kampmusik och aggressivitet.

Det finns många olika förklaringsfaktorer till varför unga väljer att ansluta sig till de grupperingar, organisationer och partier som är aktiva inom den våldsbejakande högerextrema miljön. Sett utifrån ett genusperspektiv är rekryteringen av unga till denna miljö mestadels inriktad mot män och hela den högerextrema ideologiska grundsynen placerar män och ett maskulinitetsideal i centrum. Även om vägarna in i miljön kan skilja sig åt är maskulinitetsideal, hämtade från det ärkekonserverativa perspektivet, närvarande i samtliga förklaringsfaktorer till varför unga attraheras av miljön. Engagemanget i den högerextrema miljön förvandlas på så sätt till en maskulin övergångsrit.

Maskulinitetskonstruktioner inom den våldsbejakande islamistiska extremismen blir särskilt tydliga i den propaganda som IS sprider. I likhet med den högerextrema miljön bottenar genuskonstruktionerna som den våldsbejakande islamistiska extremismen vilar på, i en konservativ beskrivning av maskulinitet. I budskapen som riktas till unga män handlar det om hårdföra krigiska ideal, stora vapen och våld. Det är genomgående hypermaskulinitet som porträtteras i syfte att locka unga män att ansluta sig.

Stereotypen om hur män inom miljön är och bör vara framställs genom en helig krigare- eller jihad-maskulinitet som erbjuder idén om makt över den egna livssituationen och makt över andra människor genom att utöva våld. En helig krigare dör martyrdöden och blir därmed hjälteförklarad både före och efter sin död. Den våldsbejakande islamistiska extremismens fokus kretsar kring maskulin styrka, brödraskap, mannen som krigare med stora vapen och på mannen som upprätthåller sin

heder genom att kriga. Detta kan vara lockande för unga män som söker en tydlig och mäktig identitet.

När propaganda från IS riktas mot unga kvinnor framställs männen både som mjuka och omhändertagande och som modiga och beskyddande. Likt den högerextrema miljön beskrivs män och kvinnor som lika viktiga för den gemensamma kampen, även om de har olika roller. Kvinnans främsta uppgift är att genom barnafödande föra kampen vidare, hon ska i första hand föda framtidens aktivister. Denna beskrivning är snarlik från både högerextrema miljöer och islamistiska extremistiska miljöer. Även om båda miljöerna betonar att kvinnor är viktiga för kampen, är kvinnans roll underordnad. Hon ska främst tjäna mannen och kalifatet eller nationen. Hon betraktas som bärare av familjen, inte sällan som en metafor för nationen eller kalifatets fortlevnad. Detta kvinnoideal kan upplevas lockande för unga kvinnor som ser en tydlig roll för sig.

De krigiska idealen eller hypermaskuliniteten som beskrivits inom den våldsbejakande högerextrema miljön och inom den våldsbejakande islamistiska extremistmiljön har under perioder även varit ett närvarande inslag inom den våldsbejakande vänsterextremistiska miljön. Detta visades tydligt vid Göteborgskravallerna 2001. En betydande skillnad är dock att dessa militanta eller maskulint präglade våldsyttningar kontinuerligt utmanats inom rörelsen. Särskilt efter kravallerna i Göteborg har miljön rört sig i en riktning bort från våld. En tydlig signal på denna förändring är att mer namnkunniga sammanslutningar lagts ned eller håller en väldigt låg profil.

De ärkekonserverna värderingarna inom såväl den våldsbejakande högerextrema som den islamistiskt extremistiska miljön genererar också uppfattningar om ett femininitetsideal, vilket nämnts ovan. Kvinnor inom miljöerna lämnas litet utrymme att själva definiera hur de ska vara eller bete sig. Inom den vänsterextrema miljön har det alltid funnits långtgående interna debatter utifrån idealinställningen att alla ska kunna vara delaktiga oberoende av kön eller andra faktorer. Förväntningen på kvinnor inom den vänsterextrema miljön är att de ska göra ungefär det som alla andra gör. Män är däremot överrepresenterade i den allra grövsta brottsstatistiken. Ifrågasättandet av våldsutövande och hypermaskulinitet beskrivs som en faktor som drivit organisationerna bort från de traditionella machokulturer som präglar de två övriga våldsbejakande miljöerna.

2.2 Främmande är skrämmande

Utifrån de samtal med unga i fokusgrupper som sammanfattas i *Främmande är skrämmande* (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2016a) går det att urskilja tre teman:

- Det finns flera vägar in i våldsbejakande extremism.
- Rasism, främlingsfientlighet och diskriminering är strukturella problem som upplevs vara kopplade till våldsbejakande extremism.
- Medie- och informationskunnighet är viktigt att lyfta fram i det förebyggande arbetet.

Deltagarna i fokusgrupperna ger en bild av att vägarna in i våldsbejakande extremism, i detta fall främst våldsbejakande islamistisk extremism, kan vara ganska olika. En del upplevs ha rest till något, till exempel ett äventyr eller en mindre kravfylld vardag,

medan andra upplevs ha rest från något, till exempel ekonomiska problem. Ungdomarna beskriver att rasism, främlingsfientlighet och diskriminering kan kopplas samman med våldsbejakande extremism. De upplever att vi-och-dem-perspektivet gjort att personer, bostadsområden och ursprung ställs mot varandra och bidrar till att främmandegöra sin motsats, vilket upplevs förstärka segregation och främlingskapande. Även om flera unga har erfarenheter av att bekanta lämnat Sverige för att ansluta sig till våldbejakande extremistiska grupper, främst kopplat till kriget i Syrien, beskriver de rasism, främlingsfientlighet, diskriminering och segregation som de stora upplevda strukturella konsekvenserna av våldsbejakande extremism. Ungdomarna beskriver återkommande i samtalen medierna och mediernas rapportering som problematisk. De talar om att medierna bidrar till en ökad stigmatisering genom att behandla olika gärningsmän på olika sätt. De upplever även en bristande representation när det gäller vem som talar om olika grupper.

3 Utvecklingsområden

Ett förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism bör innefattas i ett tidigt våldsförebyggande arbete och det bör ha ett tydligt genusperspektiv. Genusperspektivet ger större förståelse för rörelsernas utveckling, inre dynamik och för tjejers och killars vägar in i miljöerna. Detta ger i sin tur viktig kunskap som kan användas för att förebygga våldsbejakande extremism.

Vi har identifierat följande områden som behöver förstärkas.

Genusförändrande arbete. Vi ser ett behov av vidare stöd till kommuner för att utveckla ett sammanhållet våldsförebyggande arbete med genusperspektiv inom vilket förebyggande insatser mot våldsbejakande extremism bör vara en del.

Demokratifrämjande arbete. Vi ser ett behov av att kartlägga vilka metoder som finns och används för demokratifrämjande arbete i Sverige samt förmedla kunskap om dessa i syfte att demokratifrämjande arbetet ska bli en integrerad del i ungas vardag

Medie- och informationskunnighet. Vi ser ett behov av att stärka det arbete med medie- och informationskunnighet som redan bedrivs i syfte att unga ska få verktyg för att kritiskt granska och sortera den propaganda och den information samt de budskap som de möter.

Ungas sociala inkludering. För att motverka de konsekvenser av våldsbejakande extremism som unga själva berättar att de upplever ser vi ett behov av ökad kunskap om ungas upplevelse av rasism och främlingsfientlighet, samt hur dessa upplevelser påverkar ungas tillit, attityder och värderingar till samhällets institutioner och det demokratiska systemet.

3.1 Genusförändrande arbete

Från MUCF:s ungdomsenkät 2015 vet vi att unga som instämmer i stereotypa påståenden om kön uppvisar en högre risk för att utöva våld. Samtliga tre skrifter i serien *Ung och extrem* (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2016b, c, d) beskriver stereotypa bilder av kön som närvarande och dessa beskrivningar har en central roll i propagandan som riktas till unga inom framför allt våldsbejakande höger- och islamistiska extremismmiljöer. Utifrån gruppsamtalen med unga går det att se genusmönster i deras beskrivningar. Detta är däremot inget som de själva reflekterar över, vilket stärker iakttagelsen och argumentet att det behövs fortsatt satsning och utveckling i arbetet med att problematisera och utmana stereotypa förståelser av kön och könsroller. Inte minst kopplat till budskap och propaganda.

Vår uppfattning är att ett förebyggande arbete som riktas mot att utmana stereotypa könsnormer även skulle kunna få effekter på hur tilltalande våldsbejakande extremistiska gruppers propaganda upplevs vara. Vi ser ett behov av att tillsammans med unga arbeta både med en förståelse av hur våldsbejakande grupper ser på, och genom sin propaganda riktar sig till, män och killar respektive kvinnor och tjejer, men också hur dessa beskrivningar förhåller sig till andra värdegrunder utifrån exempelvis de mänskliga rättigheterna.

Det finns flera likheter mellan maskulinitets- och femininitetsnormer som de beskrivs i den våldsbejakande islamiska miljön och som de beskrivs i en hedersrelaterad kontext.

Det finns även likheter i övertygelsen att en man kan återupprätta sin heder genom att ta till våld. I det ena fallet i syfte att återupprätta sin och familjens heder, som har kränkts av dotterns agerande, i det andra fallet upprätthållandet av sin egen heder och maskulinitet genom att kriga. Dessa likheter är viktiga att känna till och inkludera i såväl förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism som arbete med hedersrelaterat våld och förtryck.

Vi ser ett stort behov av att det våldsförebyggande arbetet blir strategiskt och långsiktigt i landets kommuner och att det inkluderar flera olika våldsformer där såväl hedersrelaterad problematik som våldsbejakande extremism ingår. Utvecklingen av detta arbete måste ha ett genusperspektiv då vi ser att det finns ett statistiskt samband mellan ojämställda värderingar och våldsutövande, men även att genusperspektivet ger oss nycklar i förståelsen av specifika våldsformer. Det finns ett stort intresse i landets kommuner att vilja utveckla ett sammanhållet våldsförebyggande arbete med genusperspektiv⁵, men det finns också ett stort behov av långsiktigt stöd för att kunna göra detta.

Vi föreslår därför att MUCF får ett fortsatt uppdrag att stötta kommunerna att utveckla ett sammanhållet våldsförebyggande arbete med genusperspektiv samt att rikta särskilda kompetenshöjande insatser om unga, våld, extremism och genus till personer som genom sin yrkesroll eller sitt engagemang kommer i kontakt med unga.

3.2 Demokratifrämjande arbete

En del i att förstå ungas perspektiv handlar om att lyssna på unga. Att inkludera deras beskrivning av verkligheten i sin egen. Genom att skapa möjligheter till diskussioner om demokrati, demokratisk delaktighet och vägar till inflytande och påverkan kan vi stärka ett demokratiskt motstånd mot våldsbejakande vägar och därmed värna demokratin. I alla fyra skrifterna lyfts olika perspektiv på detta. Dialog om demokratins betydelse och insatser för att stärka ungas deltagande i demokratiska samtal och beslut kan ses som tidiga och viktiga förebyggande insatser mot våldsbejakande extremism.

Vi anser mot denna bakgrund att breda demokratistärkande insatser, med utgångspunkt i de mänskliga rättigheterna som ger unga möjligheter att diskutera vilka vägar för inflytande och delaktighet som finns på lokal nivå, men även regionalt och nationellt, bör prioriteras inom ramen för ett förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism.

Vi ser ett behov av att kartlägga vilka metoder som finns och används för demokratifrämjande arbete i Sverige. En sådan kartläggning bör innehålla en beskrivning av metoder, men också av problem och vägar framåt som framkommit i arbetet med att stärka den demokratiska förståelsen/delaktigheten lokalt. Vi ser även ett behov av att ge förslag på hur strukturerna på lokal nivå behöver se ut för att det demokratifrämjande arbetet ska bli en integrerad del i ungas vardag. Vilka metoder kan exempelvis skolor och fritidsverksamheter använda sig av för att arbeta demokratistärkande med unga?

⁵ Inom ramen för myndighetens uppdrag att främja användandet av effektiva våldsförebyggande program (Socialdepartementet 2015) ställdes frågan till landets kommuner om de var intresserade av stöd från MUCF i form av en workshop utifrån handboken *Inget att vänta på*, 55 kommuner och 6 stadsdelar anmälde intresse för detta. Även 14 av landets 21 länsstyrelser uppgav att de var intresserade av att samordna konferenser med MUCF utifrån handboken. Detta intresse är större än vad myndighetens uppdrag kan möta, vilket gör att vi ser ett vidare behov av stöd till landets kommuner i frågan.

3.3 Medie- och informationskunnighet

Unga behöver få verktyg för att kritiskt granska och sortera den propaganda, information och de budskap som de dagligen översköjs med i sociala medier, på internet och från personer som de möter. Vad är fakta och vad är vinklade budskap? Den propaganda som kommer från både våldsbejakande högerextrema grupper och från IS anspelar på normer, fördomar och konspirationsteorier som människor är olika mottagliga för.

Särskilt tydligt blir detta genom fenomenet Jihad cool som beskriver en ny trend och subkultur inom propagandan från våldsbejakande islamistiska extremismmiljöer. Propagandan går ut på att skapa en coolhetsfaktor kring den våldsbejakande islamistiska extremismen. Målgruppen för propagandan är potentiella rekryter från väst och liknar populärkultur som unga i väst känner till. För att motverka detta behöver unga stärkas i sin visuella läskunnighet och få utrymme att diskutera hur budskap kan vinklas och förmedlas. Något som sker genom såväl bilder som texter. De behöver samtidigt få kunskap om vilka bakomliggande normer och ideal som finns till de budskap som förs fram. Detta är avgörande för att kunna möta den propaganda som sprids i sociala medier och på internet.

Vi ser därför ett behov av att stärka det arbete med medie- och informationskunnighet som redan bedrivs av bland annat Statens medieråd och se till att det når ut till fler målgrupper än i dag.

3.4 Ungas sociala inkludering

Vi kan också konstatera att det är viktigt att fortsätta utveckla arbetet mot rasism, främlingsfientlighet och diskriminering. Det är även viktigt att inte förminska betydelsen av utanförskap, social oro och gängkriminalitet och att inte se dessa företeelser som isolerade problem i vissa områden. I stället ser vi behov av ett helhetsgrepp om frågan varför detta uppstår och reproduceras i samhället. Det handlar i slutändan om ungas sociala inkludering. Vilka som är en del av samhället och vilka som ställs utanför. Detta framkommer som viktiga perspektiv i samtliga tre skrifter om våldsbejakande extremism, men framför allt i samtalen med de unga. Att utgå från ungas egna perspektiv gör insatser som syftar till att skapa förändring mer relevanta och angelägna för de unga som utgör målgruppen. Rasism, främlingsfientlighet och diskriminering, som utgör utmaningar för social inkludering, ser unga som starkt sammankopplade med våldsbejakande extremism, men denna kunskap skulle behöva fördjupas.

Vi föreslår att Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor får i uppdrag att genomföra en fördjupad studie av ungas sociala inkludering. Studien ska undersöka killars respektive tjejers utsatthet för rasism, främlingsfientlighet och social utestängning. Den ska också undersöka hur ungas upplevelser av rasism och främlingsfientlighet påverkar deras tillit, attityder och värderingar till samhällets institutioner och det demokratiska systemet.

4 Referenser

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2014). *Inget att vänta på. Handbok för våldsförebyggande arbete med barn och unga*. Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2016a). *Främmande är skrämmande –ungas röster om våldsbejakande extremism*. Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2016b). *Ung och extrem – om våldsbejakande högerextremism*. Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2016c). *Ung och extrem – om våldsbejakande islamistisk extremism*. Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2016d). *Ung och extrem – om våldsbejakande vänsterextremism*. Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

SFS 2011:1508 *Förordning (2011:1508) om statsbidrag för verksamhet som värnar demokratin*.

Socialdepartementet (2015). *Uppdrag att främja användningen av effektiva våldsförebyggande program*.

Ungdomsstyrelsen (2009). *Gift mot sin vilja*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.

Elektronisk referens

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Ung och extrem – poddsändningar: www.mucf.se/arbete-mot-extremism

Bilaga 1

REGERINGEN

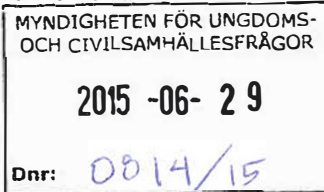
Regeringsbeslut 24

2015-06-25

Ku2015/01868/D

Kulturdepartementet

Myndigheten för ungdoms- och
civilsamhällesfrågor
Box 17801
118 94 Stockholm

Uppdrag till Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor att utveckla ett genusperspektiv i arbetet med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) att bidra till utvecklingen av ett genusperspektiv i det lokala arbetet med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Detta ska göras genom att metodmaterialet Inget att vänta på – handbok för våldsförebyggande arbete med barn och unga (MUCF 2014) kompletteras med information om våldsbejakande extremism. Metodmaterialet togs fram inom ramen för myndighetens uppdrag att ta fram kunskapsstöd inriktat på attityder och värderingar kring jämställdhet, maskulinitet och våld (U2011/2232/UC).

I genomförandet av uppdraget ska MUCF samråda med den nationella samordnaren för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism (Ju 2014:18), samt med berörda myndigheter och Sveriges Kommuner och Landsting. Dialog bör även föras med relevanta ideella organisationer med kompetens om våldsförebyggande insatser.

MUCF får för uppdragets genomförande använda 800 000 kronor under 2015. Kostnaderna ska belasta utgiftsområde 1, anslaget 6:1, anslagspost 20 Värna demokratin – del till Kammarkollegiet. Medlen utbetalas engångsvis efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet senast den 1 september 2015.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Kulturdepartementet med kopia till Utbildningsdepartementet) senast den 1 juni 2016 tillsammans med en ekonomisk redovisning. Vid samma tidpunkt ska även medel som inte har utnyttjats återbetalas till Kammarkollegiet. Rekvisition, återbetalning och ekonomisk redovisning ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

Skälen för regeringens beslut

Ideologiskt motiverat våld som riktas mot samhällets institutioner, dess representanter eller mot enskilda individer på grundval av till exempel deras politiska eller religiösa övertygelse, etniska tillhörighet, sexuella läggning, könsidentitet eller könsuttryck är ett hot mot demokratin och den sociala sammanhållningen i ett samhälle. Det står i strid med demokratins grundläggande principer och alla lika människors värde och rättigheter.

Våldsbejakande extremism är när en person eller en grupp stödjer eller utövar ideologiskt motiverat våld för att främja sin sak. I Sverige finns i huvudsak tre våldsbejakande extremistiska rörelser; högerextremism, vänsterextremism och islamistisk extremism.

Det är framförallt unga män som lockas till våldsbejakande extremism, även om unga kvinnor också kan vara aktiva i sådana grupper. Våldsbejakande extremism kan ta skilda uttryck – från att på olika sätt stödja eller uppmåna andra till att utföra våldshandlingar och attentat till att delta i finansiering, planering, förberedelse och genomförande av olika våldshandlingar. Våldsbejakande extremism kan utvecklas till allvarliga våldsbrott och till terrorism.

Regeringen beslutade den 26 juni 2014 att ge en särskild utredare i uppdrag att som nationell samordnare förbättra samverkan mellan myndigheter, kommuner och organisationer på nationell, regional och lokal nivå när det gäller arbetet med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism (dir. 2014:103). I syfte att stärka den nationella samordnarens arbete gentemot myndigheter, kommuner och det civila samhällets organisationer inklusive trossamfund, fattade regeringen den 12 mars 2015 beslut om tilläggsdirektiv som innebär att samordnaren nu också ska förbättra stödet till anhöriga, utreda förutsättningarna för en pilotverksamhet med en nationell stödtelefon, ta fram och initiera genomförandet av en sammanhållen strategi för arbetet med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism, uppmuntra till insatser för individer som vill lämna våldsbejakande extremistiska rörelser och inrätta ett nätverk av experter (dir. 2015:27).

I mars 2011 fick Ungdomsstyrelsen, nuvarande Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, i uppdrag att ta fram kunskapsstöd som är inriktat på attityder och värderingar kring jämställdhet, maskulinitet och våld (U2011/2232/UC). Studien Unga och våld – en analys av maskulinitet och förebyggande arbete (Ungdomsstyrelsen 2013:1) visar att risken för våldsamt eller kränkande handling ökar för

unga män i åldern 16–25 år som både instämmer i stereotypa påståenden om könsroller som t.ex. ”det är inte viktigt med jämställdhet mellan killar och tjejer”, och i stereotypa påståenden om maskulinitet och femininitet. Enligt en forskningsöversikt som myndigheten presenterar i rapporten Grupper, maskuliniteter och våld (MUCF 2014) har grupptillhörigheten betydelse för maskulinitetskonstruktioner och våld. Forskning lyfter fram betydelsen av att använda våld mot någon inför en grupp i syfte att uppnå maskulin status, eller att lojaliteten till en grupp kan kräva våldsamt agerande. Pojkar och unga män tycks vidare i gruppsammanhang konstruera maskulinitet med mer aggressiva och sexistiska inslag. Gruppen, som arena för destruktiva maskulinitetskonstruktioner, är följaktligen viktig att identifiera inom det våldsförebyggande arbetet.

Inom ramen för uppdraget tog MUCF tillsammans med Unizon och Män för jämställdhet fram metodboken Inget att vänta på. Handbokens syfte är att skapa förståelse för och möjliggöra utveckling av en kunskapsbaserad våldsförebyggande praktik med genusperspektiv för barn och unga i Sverige.

Regeringen har identifierat ett behov av att stärka genusperspektivet i arbetet med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Syftet med detta uppdrag är att komplettera arbetet med att värna demokratin med ett genusperspektiv och synliggöra detta område för kommuner och andra som använder handboken i det våldsförebyggande arbetet. Det material som myndigheten uppdaterar handboken med ska även kunna utgöra ett stöd för de organisationer som söker statsbidrag från MUCF för verksamhet som värnar demokratin mot våldsbejakande extremism enligt förordningen (2011:1508) om statsbidrag för verksamhet som värnar demokratin.

Den totala kostnaden för uppdraget under 2015 och 2016 beräknas uppgå till 1 500 000 kronor. Regeringen avser besluta om medel även för 2016 under förutsättning att riksdagen anvisar medel för ändamålet.

På regeringens vägnar

Alice Bah Kuhnke

Elisabet Modée

Kopia till

Justitiedepartementet/PO, Krim

Socialdepartementet/FST

Utbildningsdepartementet/S, UF

Kulturdepartementet/DISK, MF

Polismyndigheten

Säkerhetspolisen

Brottsförebyggande rådet

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Kriminalvården

Kammarkollegiet

Socialstyrelsen

Statens institutionsstyrelse

Försvårshögskolan

Göteborgs universitet

Statens skolverk

Statens medieråd

Forum för levande historia

Den nationella samordnaren för att värna demokratin mot
våldsbejakande extremism (Ju 2014:18)

Utredningen om genomförande av vissa straffrättsliga åtaganden för att
förhindra och bekämpa terrorism (Ju 2014:26)

Sveriges Kommuner och Landsting

Män för jämställdhet

Unizon

Bilaga 2

Föreläsningar

- Konferens om kvinnors kamp mot religiös fundamentalism, arrangerat av Kvinnors Nätverk.
- Föreläsning av Suleiman Bakhit om att ge barn alternativa hjältar som förebyggande strategi, arrangerat av Kulturdepartementet.
- Föreläsning av Expo tillsammans med Statens medieråd för att ta del av deras kunskap och perspektiv på våldsbejakande högerextremism.

Möten hösten 2015

- Möte med Brottsförebyggande centrum i Värmland, Karlstads kommun och Länsstyrelsen i Värmland för att ta del av deras kunskap och tankar kring behov av information.
- Möte med Göteborgs stads samordnare mot våldsbejakande extremism.
- Möte med projektet *Somali dialog* för att få ta del av deras arbete mot våldsbejakande extremism som de bedriver med medel från MUCF.
- Möte med projektet *Bygga broar* och Göteborgs stad, västra Hisingen.
- Möte med projekt som bedrivit och beviljats statsbidrag från MUCF för verksamhet som värnar demokratin mot våldsbejakande extremism enligt förordning (2011:1508).
- Möte med Säkerhetspolisen och Polisen.
- Möte med Kriminalvården.

Referensgrupper

- Deltagit i Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremisms referensgrupp.
- Hösten 2015, referensgrupp på MUCF för att undersöka hur behovet av information om våldsbejakande extremism ser ut i kommunerna och hur arbetet mot våldsbejakande extremism förhåller sig till kommunernas bredare våldspreventiva arbete. Deltagande aktörer:
Huddinge kommun
Upplands-Väsby kommun
Botkyrka kommun
Örebro kommun
Forum för socialt arbete
Unizon
Fryshuset
Sveriges Kommuner och Landsting.
- Våren 2015, referensgrupp på MUCF för att diskutera hur vi på bästa sätt kan tillgängliggöra materialet för våra målgrupper. Deltagande aktörer:
Nämnden för statligt stöd till trossamfunden
Keks
Polisen, nationella operativa enheten

Statens institutionsstyrelse
Kriminalvården
Sveriges Kommuner och Landsting.

Bilaga 3

Samtalen i fokusgrupperna

Här följer en beskrivning av urvalet till fokusgrupperna och genomförandet av samtalen i dessa. Samtalen planerades och genomfördes i samarbete med Fryshuset. Alla sex samtal genomfördes i samband med någon verksamhet på Fryshuset. Vid fyra av tillfällena var det erfarna samtalsledare från Fryshuset som höll i samtalen, vid de två resterande tillfällena höll en person från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor i samtalen.

Fryshuset valdes som samarbetspartner eftersom de har ett pågående arbete kring våldsbejakande extremism, vilket gör att frågan inte är främmande för organisationen. De har även verksamhet på flera håll i landet med redan etablerade forum där unga träffas och diskuterar exempelvis hederskontexter, ledarskap och mentorskap. En fördel var att deltagarna redan kände varandra och var vana vid att prata med varandra på ett respektfullt sätt, vilket underlättade för oss att lyfta en så pass svår och laddad fråga som våldsbejakande extremism. Men valet av samarbetspartner har även lett till ett visst urval både när det gäller val av ort och när det gäller deltagarna i samtalen. Vi styrdes dels av orter där Fryshuset hade etablerad verksamhet som vi kunde samverka med i genomförandet, dels av dessa verksamheters innehåll som i stor utsträckning riktade sig till unga i förorten med bakgrund i andra länder än Sverige.

Samtalen genomfördes i Stockholm, Göteborg och Kalmar. De varade mellan 60 och 90 minuter. Från MUCF var samma person närvarande vid samtliga samtal. Alla samtal har spelats in och sedan transkriberats, ljudfilerna från samtalen har efter transkribering kasserats. Ungdomarna informerades före samtalen om att de skulle spelas in och att det var frivilligt att delta.

Totalt deltog 48 ungdomar i åldern 15–20 år, 35 killar och 13 tjejer. Majoriteten av de deltagande ungdomarna var mellan 15 och 16 år. Vid samtal ett i Stockholm deltog fyra personer (tre killar och en tjej). Vid samtal två i Stockholm deltog tolv personer (tolv killar). Vid samtal tre i Göteborg deltog sex personer (sex tjejer). Vid samtal fyra i Göteborg deltog elva personer (elva killar). Vid samtal fem i Kalmar deltog åtta personer (sex killar och två tjejer). Vid samtal sex i Kalmar deltog sju personer (tre killar och fyra tjejer).

Vi eftersträvade en jämn könsfördelning i grupperna, men gruppen unga killar är överrepresenterad. Vi eftersträvade också heterogena grupper när det gäller utländsk bakgrund, etnicitet och socioekonomi. Detta var dock inte möjligt att beakta då urvalet styrdes av Fryshusets verksamheter, därför har majoriteten av deltagarna utländsk bakgrund och flertalet verksamheter var förlagda i förortsområden. Samtliga deltagare har utlovats anonymitet och presenteras därför inte mer ingående. I rapporten refereras deltagarna till med kön och ort.

© Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2016

text **Maria Billinger** och **Jeff Jonsson**

språkgranskning **Ingrid Bohlin** och **Emma Welander**

projektledare **Maria Billinger**

distribution **MUCF, Box 17801, 118 94 Stockholm**

webbplats **www.mucf.se**

e-post **info@mucf.se**

tfn **08-566 219 00**

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Vi tar fram kunskap om ungas levnadsvillkor och om det civila samhällets förutsättningar. Vi ger stöd till föreningsliv, kommuner och internationellt samarbete.

mucf | Myndigheten för ungdoms-
.se | och civilsamhällesfrågor